סב: אף על פי פרק חמישי כתובות

רוצה אשה בקב **ותיפלות** בו'. תימה דלמרינן לעיל שמי התם דלית להו רווחא ושמא עבודת המלך איכא רווחא טפי: **מתשעה** קבין ופרישות גרסי' דהמשרה אשתו ע"י שליח תנן (לקמן סד:) דנותן לה שני קבין ואינו פורש מתשמיש והמורד על אשתו מתשמיש מוסיפין על כתובתה ג' דינר (לקמן סג.) ולפי חשבון ד' שמין בסלע הוי ג' דינר י"ח קבין[ג] א[כן פי' בערוך[ד]:

החוט המשולש לא במהרה ינתק. לפי שבשתן רואו זה את זה כדאמרי' בעלמא (בב"ב נט.) שאמר ר' אושעיא דבר ואתו ושאלו לר' ביסא לכך קרי עלייהו החוט המשולש לא במהרה ינתק כלומר לא ינתק מזרעו לעולם כדאמרי' בעלמא (ב"מ לף פה.) כיון שאדם לומד הוא ובנו ובן בנו מכאן ואילך תורה חוזרת על אכסניא שלה ודרים מואני זאת בריתי וגו': [וע"ע תוספות ב"ב נט. ד"ה החוט]:

דהוה צניע ומעלי. והא דאמר בבלאי עובדין (פסחים מט:) אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור משמע דלא הוה מעלי איכא למימר דהתם לאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא משום שהי' סבור שמתגאין על עמי הארץ מפני תורתן והיו תלמידי חכמים שונאים אותם וגם משום שלא היו מניחין אותם ליגע בהם כדאמרינן (מגילה לף יח:) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים אבל מכל מקום שומר מצות היה. רבינו תם: אדעתא

[1]אכולהו והא ששה חדשים קאמר [2]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו א"ל [3]רבה בר רב חנן לאביי חמר ונעשה גמל מאי א"ל [4]ברוצה אשה בקב ותיפלות [5]מעשרה קבין ופרישות: הספנים אחת לששה חדשים דברי ר' אליעזר: אמר רב [6]ברונא אמר [7]רב הלכה כר"א אמר רב אדא בר אהבה אמר רב זו דברי ר' אליעזר אבל חכמים אומרים [8]התלמידים יוצאין לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות אמר רבא סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו כי הא דרב רחומי הוה שכיח קמיה דרבא [9]במחוזא הוה רגיל דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי יומא חד משכתיה משמעתא הוה מסכיא דביתהו השתא אתי השתא אתי לא אתא חלש דעתה אחית דמעתא מעינה הוה יתיב באיגרא אפחית איגרא מתותיה ונח נפשיה עונה של תלמידי חכמים אימת אמר רב יהודה אמר שמואל [10]מע"ש לע"ש [11]אשר פריו יתן בעתו [12]אמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא רב נחמן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש יהודה בריה דר' חייא חתניה דר' יאני הוה אזיל ויתיב בבי רב וכל בי [13]שמשי הוה אתי לביתיה וכי הוה אתי הוה קא חזי קמיה עמודא דנורא יומא חד משכתיה שמעתא כיון דלא חזי ההוא סימנא אמר להו רבי יאני כפו מטתו שאילמלי יהודה קיים לא ביטל עונתו הואי [14]כשגגה שיוצא מלפני השליח ונח נפשיה רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא כי מטא למיכתב כתובה נח נפשה דרביתא אמר רבי ח"ו פסולא איכא יתיבו ועיינו במשפחות [15]רבי אתי משפטיה בן אביטל ורבי חייא אתי משמעי אחי דוד אזיל איעסק ליה לבריה בי ר' יוסי בן זימרא פסקו ליה תרתי סרי שנין למיזל בבי רב אחלפוה קמיה אמר להו ניהוו שית שנין אחלפוה קמיה אמר להו איכנים והדר איזיל הוה קא מכסיף מאבוה א"ל בני דעת קונך יש בך מעיקרא כתיב [16]תביאמו ותטעמו ולבסוף כתיב [17]ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אזיל יתיב תרתי סרי שני [18] בבי רב עד דאתא איעקרא דביתהו אמר רבי היכי נעביד נגרשה יאמרו ענייה זו לשוא שימרה נינסיב איתתא אחריתי יאמרו זו אשתו וזו זונתו בעי עלה רחמי ואיתסיאת: רבי חנניה בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי א"ל איעכב לי עד דאתי בהדך לא איעכבא ליה אזל יתיב תרי סרי שני בבי רב עד דאתי אישתנו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתיה אזל יתיב אגודא דנהרא שמע לההיא רביתא דהוו קרו לה בת חכינאי בת חכינאי מלי קולתך ותא ניזיל אמר ש"מ האי רביתא דידן אזל בתרה הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא דל עינה חזיתיה סוי לבה פרח רוחה אמר לפניו רבש"ע ענייה זו זה שכרה בעא רחמי עלה וחייה רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בבי מדרשא כי אתא אמר לא איעביד כדעביד בן חכינאי עייל יתיב במדרשא שלח לביתיה אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה הוה קא משאיל ליה שמעתא חזא דקא מתחדדי שמעתיה חלש דעתיה אמר אי הואי הכא הוה לי זרע כי האי על לביתיה על בריה קם קמיה הוא סבר למשאליה שמעתתא קא בעי אמרה ליה דביתהו מי איכא אבא דקאים מקמי ברא [19]קרי עליה רמי בר חמא [20]החוט המשולש לא במהרה ינתק זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא **ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע הוה** חזיתיה ברתיה דהוה צניע ומעלי אמרה ליה אי מקדשנא לך אזלת לבי רב אמר לה אין איקדשא ליה בצינעה ושדרתיה [21]שמע אבוה אפקה מביתיה אדרה הנאה מנכסיה אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב כי אתא אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי שמעיה להההוא סבא דקאמר לה עד כמה קא

זרע זרעך וגו' מדור שלישי ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה (רשב"ם ב"ב נט.).

אכולהו. נמי קאמר דע"י נדר יתר משבת אחת לא: **והא.** בלא נדר ששה חדשים קאמר בספנים: **אינו דומה.** לענין תענית מי שיש לו כו' אף כאן בלא נדר דעתה נוחה לבעלה שמא יבא בתוך הזמן אבל זו משהדירה הרי היא כמי שאינה מצפה לבעל: **חמר ונעשה גמל מאי.** נישאת לו כשהוא חמר מהו ליעשות גמל שלא ברשות הרוחה עדיפא לה שיתעשר או עונה עדיפא לה: **בקב ותיפלות.** להיות בעלה עמה: **מעשרה קבין.** להתעשר: **דברי ר"א.** אמתני' קאי וסיפא דמתני' נקיט: **זו דברי ר"ש.** הכי עונות ויציאות שלא ברשות דמתני' דקתני התלמידים יוצאים לת"ת שלא ברשות שלשים יום: **סמכו רבנן.** תלמידים שבדורנו סומכים על דבריו ויוצאין שלא ברשות: **ועבדי עובדא.** כוותיה: **בנפשייהו.** והוא בא להם ליטול מהם נפשות שנעשים ומתים: **מסכיא.** תרגום של מצפה: **מע"ש לע".** שהוא ליל תענוג ושמיחה והנאת הגוף: **כפו מטתו.** כדת המתאבלים דמייתין בכפיית המטה: **איעסק לבריה.** להשיא בתו של רבי חייא: **איכא פסולא.** שלא היו מהוגנים לזוג אחד: **שפטיה בן אביטל.** בן דוד היה. אביטל שם אשת דוד. ור' חייא אתי משמעי וזהו הפסול שר' היה מבית דוד ולא היתה בת הבאה משמעי הוגנת לבנו שלא היתה בת מלכים: **פסקו ליה תרתי סרי שנין.** קודם שיכנוס: **אחלפוה קמיה.** העבירו הגערה לפני החתן: **דעת קונך יש בך.** שאמר להרמיז זמן חופתו וחזר וקרבה מרוב חיבת בלתו: **מעיקרא כתיב תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך.** שיבאו לארץ ואח"כ יבנו לו מקדש: **ולבסוף אמר ועשו לי מקדש.** במדבר: **איעקרא.** נעשית עקרה. כן דרך העומדות עשר שנים בלא בעלים: **בשילהי הלוליה דר' שמעון.** סוף ימי חופתו: **איעכב לי.** המתן לי עד שיבלו ימי חופתי ואלך עמך לבי רב: **אישתנו שבילי דמתא.** שנבנו בעיר בנייים חדשים ונסתתמו בה מבואות: **לההיא רביתא.** נערה: **סוי לבה.** רצה לבה. כלומר נדמה לבה פתאום שזה בעלה: **לא איעביד כדעבד בר חכינאי.** שבכתב לביתו פתאום: **יתיב קמיה.** ולא היה האב מכירו: **חזיא.** לבריה דמחדדן שמעתתיה: **אי הואי הכא.** אילו הייתי כאן כשהנחתי בני קטן והלכתי הייתי מלמדו תורה והיה חכם כזה: **כלבא שבוע.** שם א' מעשירי ירושלים שכל הנכנס לביתו רעב כלבא הי' יוצא שבע(ה):

קא

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פי"ד מהל' אישות הל' ו טור ש"ע אה"ע סי' עו סעי' ט:

צה ב ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ה:

צו ד מיי' שם הלכה א טור ש"ע שם סעי' כ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה מתשעה וכו' ולפי חשבון לרבינו תם בסלע הוי שלשה דינר י"ח קבין. דבריהם מבואר יותר בסוטה ד' כא ע"ב בד"ה רוצה וכו' והגאון מהרי"ף לא ליישו כאן:

תוספות רי"ד

אכולהו והא ששה חדשים ר' מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו. פי' בלא נדר דעתיה עילוי' ומצפה לו תדיר שמא יבא משא"כ במדיר: הגמלים א' וכו'. א"ל רבא בר ר"ח לאביי חמר ונעשה גמל מאי א"ל רוצה אשה בקב ותיפלות מט' קבין ופרישות דברי ר"א: אמר ר"ב א"ר הלי' בר"א: אמר ראב"א זו דברי ר"א אבל חכ"א יוצא אדם לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות א"ר סמכי רבנן אהא ועבדי עובדא בנפשייהו למימרא דלא שרי למיעבד הכי כי הא דר' רחומי הוה שכיח במחוזא קמי' דרבא הוה רגיל למיתי' לביתי' כל מעלי יומא דכיפורא יומא חדא משכתיה שמעתא ולא אתא הות (קמהויא) [קמסכיא] דביתהו השתא אתי [לו] ותחלש דעתה אחתא דמעא מעינ' הות יתבא באגרא איפחת איגרא מתוחי' ונח נפשיה. (כ"ד הוא לצאת שלא ברשות אבל אם יוצא ועומד ברשות אשתו אפי' הרבה שנים יכול לעמוד ואינו ענוש כדאמרי' בגמרא שעמד ר"ע כ"ד שנה ברשות אשתו ולא נענש והרב פי' שאם התנה עם אשתו לילך ולשנות ורוצה האשה לחזור מתנאה התנאי בטל לפי שתנאי זה הוא תנאי לבטל מ"ש בתורה דהיינו למעט העונה והמתנה עמ"כ בתורה תנאי בטל) עונת ת"ח עד כמה אמר ר"י א"ש מע"ש לע"ש:

ג) לפי הגי' בגמ' ל"ל מלא דעתה אחית דמעתא מעינה הוה יתיב כאיגרא וכו' ואולי לרבינו היה לו גי' אחרת ול"ע:

מסורת הש"ס

ג) יומא יח: סז. עד: יבמות לז: [לקמן סג.], ב) [בכל"ל ליומא רבא], ג) סוטה כ. כא., ד) נ"ל מתשעה, ה) [נר' הרי"ף רב מתנא], ו) [נר' הלל"ם רבא], ז) [נר' רש"י עירובין סג. ד"ה בתחומא], ח) נ"ל בפ. ע"ב, ט) [עי' רש"י לקמן קב. ד"ה כי שימשו], י) נ"ל נע., כ) נדרים נ. [ע"ש כמה שיעורים], ל) [ס"ל ד], מ) [מו"ק טו.], נ) [ס"ל ג], ס) בס"ל נוסף: כדי שיתמוד יופיה, ע) [כדאיתא יבמות לד:], פ) [גיטין נ.], צ) [כדתנן פ"ח מ"ז דפאה], ק) ערך קב.

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כֵּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ:
תהלים א ג

2. יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁגְגָה שֶׁיֵּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט:
קהלת י ה

3. תְּבִיאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתֶךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ:
שמות טו יז

4. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם:
שמות כה ח

5. וְאִם יִתְקְפוּ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעֲמְדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק:
קהלת ד יב

גליון הש"ס

גמ' רבי אתי משפטיה עי' כנה"ג מו"מ סימן ג' בהגהותיו להכ"א אות ו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בני רב. ע' מ"ר סדר אחרי מות פ' כא:

מוסף רש"י

שאין לו פת בסלו. אוכל היום ולוגג על למחר (יומא עד:). **רוצה אשה בקב ותיפלות.** חפיפה ליון במזונות מוטעין ויהא תיפלותה מצוי לה בתשמיש, מעשרה קבין ופרישות. לפרוס מן התיפלות (סוטה כא:). במחוזא. אתריה דרבא (עירובין סג.). **בי שמשי.** לילי שבת קרי בי שמשי בכל דוכתא מפני שבין השמשות שלו חלוק מכל ימיה והולרך להזכירו בכמה מקומות (שבת פז: לו: ערב שבת, ונראה בעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל ויכול מרידים אליו לגמור מלאכתן עד שלא תחשך, קרו ליה בי שמשי (לקמן קג.). **לשוא שימרה.** היתה ממתנת ומצפה (יבמות לח.). **לא במהרה ינתק.** כדדרשינן נמי (ב"מ פה.) מפי זרעך ומפי

קא מדברת. אמ' מתנהגת: **שיכבתא.** השכיבות: **שלי ושלכם שלה הוא.** תורה שלמדתי אני ושלמדתם אתם על ידה הוא: **שקל מנא.** כלי זיין כאילו בא להלחם: **איטרוד.** באותה מריבה: **לא מר איפסיק ולא מר איפסיק.** לא אכלו סעודת יום הכפורים שמפסיקין בה אכילה להתענות. סעודה אחרונה של ערב ט' באב ויום"כ קרי סעודה המפסקת שמפסיקים בה במס' תענית (דף ג.): **מתני' המורדת על בעלה.** בגמ' מפרש ממאי: **טרפעיקין.** בגמרא[ט] מפרש: **עד כדי כתובתה.** ואמר כך נותן לה בעל ויוצאה בלא כתובה אבל אינו משהה לפסוק על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידה ממנה: **שלשה דינריס.** בגמרא[י] מפרש מאי שנא הוא מינה דידה: **גמ' באומר איני זן.** דהיינו תחת מלאכה: **והאמר רב יוסף.** ומתניתין מוסיפין תנן ואינו מוציא לאלתר: **ולאו אימלוכי ביה בעי.** שמא יחזור בו ובתוך זמן שאנו נמלכין בו ומחזירין עליו שיחזור בו מוסיפין על כתובתה: **אמר לי.** כולן שוות בתורת מרד ואפילו שהיא נדה לו חולה והיא מורדת: **ארוסה.** שאמרה לא אנשא: ה"ג **בשלמא למ"ד מתשמיש שפיר אלא למ"ד משום מלאכה חולה בת מלאכה היא.** בשלמא למ"ד מתשמיש היא אינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' כדלקמן אלא למאן דאמר כו': אלא

קא מדברת אלמנות חיים אמרה ליה אי לדידי ציית יתיב תרי סרי שני אחריני אמר ברשות קא עבידנא הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב כי אתא אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי שמעה דביתהו הות קא נפקא לאפיה אמרו לה שיבבתא שאילי מאני לבוש ואיכסאי אמרה להו ייודע צדיק נפש בהמתו כי מטיא לגביה נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה הוו קא מדחפי לה שמעיה אמר להו שבקוה שלי ושלכם שלה הוא שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא אמר איזיל לגביה אפשר דמפר נדראי אתא לגביה א"ל אדעתא דגברא רבה מי נדרת א"ל אפילו פרק אחד ואפי' הלכה אחת אמר ליה אנא הוא נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה ויהיב ליה פלגא ממוניה ברתיה דר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי והיינו דאמרי אינשי רחילא בתר רחילא אזלא כעובדי אמה כך עובדי ברתא רב יוסף בריה דרבא שדריה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף פסקו ליה שית שני כי הוה תלת שני מטא מעלי יומא דכפורי אמר איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי

שמע אבוהי שקל מנא ונפק לאפיה אמר ליה [ח]זונתך נזכרת איכא דאמרי אמר ליה יונתך נזכרת איטרוד לא מר איפסיק ולא מר איפסיק: **מתני'** המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה [י]שבעה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שבעה טרפעיקין עד מתי הוא פוחת עד כנגד כתובתה ר' יוסי אומר לעולם הוא פוחת [יא]והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר גובה הימנה וכן המורד על אשתו [יב]מוסיפין על כתובתה שלשה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין: **גמ'** מורדת ממאי רב הונא אמר [יג]מתשמיש הממה ר' יוסי ברבי חנינא אמר ממלאכה תנן וכן המורד על אשתו בשלמא למ"ד מתשמיש לחיי אלא למאן דאמר ממלאכה מי משועבד לה אין באומר איני זן ואיני מפרנס [יד]והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ולאו לאמלוכי ביה בעי: מיתבי [טו]אחת לי ארוסה ונשואה ואפי' נדה ואפילו חולה [טז]ואפי' שומרת יבם [יז](בשלמא למאן דאמר ממלאכה שפיר אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא אמר לך [יח]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו איכא דאמרי) בשלמא למאן דאמר מתשמיש [יט]היינו דקתני חולה אלא

אמרה איני ניזונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית למר שהוא עיקר מעשה ידיה אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא הו"מ שפיר סבר כרב הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף נט.) מעשה ידיה מידי דקיין ובשאר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך קיצותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני ניזונת ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית בגמר כדתנן במתניתין (לקמן סד:) ואם היתה מינקת פוחתין לה ממעשה ידיה ונראה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דאיירי במשהה אותה על ידי שלש דאינה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאינה עמו ומיהו יש לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט מינקת ומשום דטורדת ממעט חלב פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות אפשר תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה ובמאי מהא ניזונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה מכתובתה לינקוט [כ]פיזרא ולתיב דהא יכול לכופה למעשה ידיה ל"ל כיון דאינה רולה לעשות אלא ע"י כפייה תשיבא מורדת ופוחתין דאין אלא דר עם נחש בכפיפה אחת: **באומר** איני זן ואיני **מפרנס.** מכאן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו ללמד תינוקת או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אצל מורד ממלאכה ומיהו בקונטרס פירש משום דזן ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הניח דאיה דאמרינן בכתובה ואנא אפלא כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלא היינו עבודת הקרקע פירוש אחרות ואנכס ואעבור את השדה ואניח מזונות לבית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר** רב האומר איני זן ואיני **מפרנס יוציא** ויתן **כתובה.** משמואל דפליג עליה דרב בסוף המדיר (לקמן דף עז.) דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון לא מצי למפרך דלדידיה אמי שפיר דאע"פ שכופין אותו על כרחו לזונה מכל מקום מוסיפין כיון דאינו רולה לזונה אלא על ידי כפיה אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת אבל לרב שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך מורד מתשמיש נמי כופין להוציא דאטו לעולם יוסיפו על כתובתה ותתעגן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולטעמיך:

אלא

אדעתא דגברא רבה מי נדרת. ולא"ת והלא אסור לפתוח בנולד דאמרינן בנדרים בפ' ר' אליעזר (דף סד.) כיצד אמר קונם שאיני נהנה לפלוני ונעשה סופר כו' וי"ל דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לבי רב דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול אי נמי כגון דתלה נדרו בדבר שפירש בשעה שנדר על דעת אם לא יעשה סופר דבענין זה לא הוה נולד כדתנן בפרק רבי אליעזר (שם דף סה.) קונם שאיני נושא את פלונית שאביה רע אמרו לו מת או עשה תשובה כו' ופריך בגמ' מת נולד הוא וה"ה עשה תשובה ומשני אמר רב הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ורבי יוחנן דמשני התם בענין אחר לאו משום דפליג אתולה נדרו בדבר אלא דלא חשיב ליה כתולה נדרו בדבר: **ברתיה** דר' עקיבא **עבדא** ליה לבן עזאי הכי. ולא"ת והא בפ' קמא דסוטה (דף ד:) פריך והא איכא בן עזאי דלא נסיב ולהתוא ליתנא דמשני נסיב ופירש אתי שפיר ויש לומר דאע"ג דקאמר הכא דעבדא הכי לבן עזאי מ"מ לא נשאה אלא באילוסין: **פוחתין** לה ז' דינרין. בירושלמי מפרש כנגד שבע מלאכות שהאשה עושה לבעלה וגבי המורד דמוסיפין שאשה דינרין מפרש כנגד שאבה כסותה ועונתה והש"ס שלנו [ח] אין סובר כן דהא בעי בגמרא מה בין מורד למורדת ומפרש טעמא אחרינא: **רב** הונא אמר מתשמיש. אבל ממלאכה לא הוה מורדת דרב הונא לטעמיה דאמר לעיל (דף נח:) יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה ור' יוסי בר חנינא סבר כר"ל ולית לו למימר דקסבר כרב הונא דאמר שיכולה אשה שתאמר לבעלה כו' ומורדת ממלאכה היינו מזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו דמסתברא דחייבת אפילו אמרה איני ניזונית ואיני עושה מידי דהוה איושבת בקתדרא דחייבת בהן דאין נראה שתהא מורדת אלא מהמלאכות המפורשות במתני' ועוד מדקאמר בסמוך חולה בת מלאכה היא ואותן מלאכות אפילו חולה יכולה לעשות דאינה חולה כל כך כיון שיכולה לסבול תשמיש ואי הוה אמרינן דכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא הו"מ שפיר סבר כרב הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף נט.) מעשה ידיה מידי דקיין ובשאר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך קיצותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני ניזונת ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית בגמר כדתנן במתניתין (לקמן סד:) ואם היתה מינקת פוחתין לה ממעשה ידיה ונראה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דאיירי במשהה אותה על ידי שלש דאינה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאינה עמו ומיהו יש לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט מינקת ומשום דטורדת ממעט חלב פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות אפשר תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה ובמאי מהא ניזונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה מכתובתה לינקוט [כ]פיזרא ולתיב דהא יכול לכופה למעשה ידיה ל"ל כיון דאינה רולה לעשות אלא ע"י כפייה תשיבא מורדת ופוחתין דאין אלא דר עם נחש בכפיפה אחת: **באומר** איני זן ואיני **מפרנס.** מכאן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו ללמד תינוקת או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אצל מורד ממלאכה ומיהו בקונטרס פירש משום דזן ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הניח דאיה דאמרינן בכתובה ואנא אפלא כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלא היינו עבודת הקרקע פירוש אחרות ואנכס ואעבור את השדה ואניח מזונות לבית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר** רב האומר איני זן ואיני **מפרנס יוציא** ויתן **כתובה.** משמואל דפליג עליה דרב בסוף המדיר (לקמן דף עז.) דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון לא מצי למפרך דלדידיה אמי שפיר דאע"פ שכופין אותו על כרחו לזונה מכל מקום מוסיפין כיון דאינו רולה לזונה אלא על ידי כפיה אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת אבל לרב שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך מורד מתשמיש נמי כופין להוציא דאטו לעולם יוסיפו על כתובתה ותתעגן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולטעמיך:

אלא

מסורת הש"ס

ח) [בע"י הגי' זונתך ועי' רש"ל שם], ט) [במ"ר סדר וירא פ' נב מפרש למה שנעשה דינרין דוקא וכן לשלשה דינרין דכשמיון], ג) פ"א והולך שמא [ודע דגירסת תוספות דלעיל נד: ד"ה למורדת כו' לעולם פוחתת והולך שאם נפלה לה ירושה כו'], ד) לקמן עז., ה) [לקמן סד.], ו) פ"א ל"ג. רש"ל, ז) [לעיל סב: וש"נ], ח) פ"א שפיר, ט) [לקמן סד.], י) [שם], כ) פירוש מקל.

תורה אור השלם

ו. יודע צדיק נפש בהמתו ורחמי רשעים אכזרי: משלי יב י

הגהות הב"ח

(א) תד"ה פוחתין כו'. נ"ב ותימה דהא אמר ס"ש שלנו אינו אלא כמורדת מתשמיש ובירושלמי לא קאמר אלא למורדת ממלאכה:

מוסף רש"י

אמרה להו יודע צדיק נפש בהמתו. מה בהמתו ובני ביתו לחייהם (משלי יב י). אית דאמרי דאיהי הות ידעה דר' עקיבא הוה ואמרה ליה דלא מיתגניא בעייה ואית דאמרי דלא הות ידעה אלא הכי קא אמרה דצדיק לא מצוה לאינשי (נדרים ו.).

תוספות רי"ד

מתני' המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה ז' דינרים בשבת ר"י אומר שבעה טרפעיקין ועד כמה הוא פוחת והולך עד כנגד כתובתה ר"י אומר לעולם הוא פוחת והולך שמא תפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור ויגבה ממנה. וכן המורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה ג' דינרים בשבת ר"י אומר שלשה טרפעיקין פי' המורדת על בעלה מתשמיש שאינה רוצה להזקק לו קנסוה חכמים לפחות מכתובתה ז' דינרים בשבת ומרויח הבעל שאפי' אם תתרצה אחר מיכן לעמוד בשלום [עמו] אלו ז' דינרים הרויחן הבעל בכל שבת ושבת ופוחתת מכתובתה ואם קדם הבעל ונתן לה גט בתוך ימי מרדה נותן לה כל כתובתה חוץ מפחת זה שאינה מפסדת במרדה אלא ז' דינרים בשבת ותו לא וכגון שאינה תובעת גירושין אלא שמתכונת לצערו כדאמרינן לקמן אבל אם תובעת גירושין נותן לה גט ומפסדת כל כתובתה מיד והוא שיתרו בה ויודיעוה כי תפסיד כל כתובתה מפני שתובעת גט

עין משפט נר מצוה

צז א ב מיי' פי"ד מהל' אישות הלכה טו סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סימן עז סעיף ח:
צח ג מיי' שם הלכה יב טור ש"ע שם סעיף ב:
צט ד מיי' וסמג שם ומיי' פ"ב מהל' יבום וחליצה הלכה י סמג עשין נא טוש"ע שם וסי' קסה סעיף ח:

תוספות רי"ד (המשך)

אם חזרה בה הרי טוב ואם לאו נותן לה גיטא ומפסדת כל כתובתה אלא מתני' מיירי כגון דלא תבעה גט אלא מכוונת לצערו מפני שבעושה עליו. עד כמה פוחתת וכו' פי' כתובתה יקרא מו"מ ותוס' (קורא) כל נכסי נדוניתה שפחתו יכלו או אבדו אבל אותן שהן בעין מיבעי לן לקמן אם הפסידה במורדה ואם לאו ודוקא כנגד כתובתה פוחתת והולך אבל כנגד נ"מ שלה לא שאינה מפסדת נ"מ שלה במרדה כ"א מ"ש בשטר כתובתה ואחרי שכלתה כל כתובתה אם רוצה פוטרה בגט ואם לאו אינו פוטרה אלא מעגנה לעולם שאין האיש מוציא אלא לרצונו ואם תתרצה להשלים עמו כבר הפסידה כל כתובתה והרויחה הבעל כימי מרדה אלא כותב לה כאדם הנושא את הבעולה וכ"ז שהבעל מתרצה לתת לה גט בתוך ימי מרדה אינו מרויח אלא ז' דינרים בכל שבת והשאר נותן לה: ר"י אומר לעולם וכו' פי' לא מיבעי' נ"מ שיש לה שהיא מפסדת אם שהתה במרדה אלא אפילו מה שעתידין ליפול לה תפסיד הלכך מונין לה בכל שבת ז' דינרים שאם תפול לה ירושה ממקום אחר יגבה מהן הבעל וכן המורד על אשתו ומעגנה מתשמיש ואינו פוטרה בגט שאם היה רוצה לפוטרה בגט היה מגרשה ונותן לה כל כתובתה אלא שמעגנה מחמת שהוא כעוס עליה מוסיפים לה על כתובתה ג' דינרים בכל שבת והאשה מרוחת אותן שאפילו אם יתרצה להשלים עמה אלו הדינרים הרויחה וניזונת ממעשה ידיה ואי לא הא כל כתובתה חרב מפחת זה שאינה מפסדת במרדה אלא ז' דינרים בשבת ותו לא וכגון שאינה תובעת גירושין אלא שמתכונת לצערו כדאמרינן לקמן אבל אם תובעת גירושין נותן לה גט ומפסדת כל כתובתה מיד והוא שיתרו בה ויודיעוה כי תפסיד כל כתובתה מפני שתובעת גט

אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא. וא"ת למאן דאמר ממלאכה מאי אפילו דקתני ואפי' נדה ויש לומר דהוי רבותא משום דסתם נדות חולות קצת אי נמי דאינה בת מלאכה כמו שאר נשים דאינה מוזגת לו הכוס כו': **אינו** דומה מי שיש לו פת בסלו כו'. ולעיל דגמר מדיר מנדה משום דמדיר הוי טפי פת בסלו ממורד שמא ימלא פתח לנדרו תדע דבמורד מוסיפין אבל לא במדיר:

דיקא נמי דקתני ד' שבתות. דליכא למימר שמכריזין ד' שבתות בכל יום דבהדיא תני בתוספ' דפעם אחת בשבת מכריזין:

ואינהו כמאן סברוה. רש"י גריס ואיהו כמאן סבר פירוש רבא דאמר בורכא ור"ל דלרבא אין הלכה כרבותינו אלא כמתני' דפוחתין לה עד כלות כתובתה ונמלכין בה היינו נמי דפוחתין ולא תפסיד מיד אחר אחרנא שבעות ור"ת מפרש דרמי בר חמא בא להוסיף על דברי רבותינו אע"ג דלא קתני דשולחין לה אלא אחר הכרזה קאמר רמי בר חמא דה"ל היו אומרים דשולחין לה נמי קודם הכרזה דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו כלומר ממש כדבריהם דלא קתני שליחות של קודם הכרזה ופליג ארמי בר חמא אמר רבא אי בורכא אלא הלכה כרמי בר חמא דפעמים שולחין לה וגרסינן אינהו כמאן סברוה וכן כתוב בספרים ישנים ובה"ג ולא קאי אדב נחמן בר יצחק (א) ור"ל בר רב חסדא לאינהו סברי כרבי יוסי ברבי חנינא שהיה גדול הדרה מרב ששת אלא אדרמי בר חמא ורבא קאי הלכה נמלכין בה פירוש קודם הכרזה והלכה אין נמלכין בה נמי היינו קודם הכרזה אבל אחר הכרזה מודה כדתניא בהדיא בדברי רבותינו וכן משמע מתוך פי"ת דבסוף דע"ג דאמר ר"ל בר רב חסדא הלכה כדברי רבותינו הלכה כרבא דאמר משמיה דרב ששת הלכה נמלכין בה דהא רמי בר חמא דאמר פעמים שולחין לה מסייע ליה ומיהו מסקנא דשמעתין דמשהיין לה תריסר ירחי שמא אגיטא ולית לה מזוני אמורדת דהכא קאי ולא אאומרת מאיס עלי כמו שמפרש ר"ת דהא כיון שמשהיה חפצים בגירושין כמו שנפרש למה נשהא אותה אלהתגרש אלא אמורדת דהכא קאי ומצא רבינו יהודה בכתב רב שרירא שמקנו בימיו לתת גט לאשה לאלתר דלא כשמעתין דכלתיה דרב זביד וכתב נמי רבינו יהודה דרבנן סבורלי מקנו למיסקל מינה מאי דתפיסא ומייתי לה גיטא לאלתר(ד): **אבל** אמרה מאיס עלי **לא** כייפינן לה. פי' בקונטרס לא כייפינן לה לעמוד תחתיו אלא יתן גט ויוצאה בלא כתובה ° וי"מ דכופין אותו להוציא ואין נראה לר"ת דיחוס שמא עיניה נתנה באחר כי ההיא דתנן בפרק בתרא דנדרים (דף 5:) גבי שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה ויש לדחות דהתם נוטלות כתובה דוקא איכא למיחס שמא עיניה נתנה באחר אבל הכא דיוצאה בלא כתובה לא והכי נמי לא קתני לה עם אותן שכופין להוציא דהתם נותן כתובה וכן בפרק המגרש (גיטין דף פח:) דתנן גט מעושה ביד עובדי כוכבים פסול אלא תהא אשה תולה עצמה ביד עובד כוכבים ומפקעת עצמה מבעלה אין להקשות אם באומרת מאיס עלי כופין אותו להוציא א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם הא יכולה להפקיע עצמה מבעלה בטענת מאיס עלי דהא במאיס עלי אין לה כתובה ולא תפקיע עצמה להפסיד כתובתה ועוד הקשה ר"ת דברים הנזקין (שם דף מט:) אמר רב"ל כי נפקא איכי נתקנו ליה כתובה מינה ת"ש האיש אינו מוציא אלא לרצונו ואמאי אי כופין במאיס עלי להוציא א"כ נתקנו ליה כתובה מינה ומיהו יש לדחות דלא מצינו למימר מאיס עלי אלא היכא דיש רגליים לדבר שהבעל אינו מתקבל לה ובשביל אותן נשים לא רצו לתקן כתובה לאיש כיון דלא שייך לתקן ברוב נשים ויהודית דבתיהו דרבי חייא דהויא לה עבר לידה דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב:) דאמרה אמרה לי אם דאביה קיבל בה קדושין כי אוקמה לא רצתה לומר מאיס עלי ועוד לפי מה דפרישית אתי שפיר וזה נמי אין להקשות באמתני' לר' יוסי דאיכא פוחתה לה מירושה שנפלה לה תקנון אין עלי דקודם כלות הכתובה אינה טוענת ברצון מאיס עלי כי היא בטוחה שלא ירצה להמתין ולהיות מעוגן עד כלות הכתובה דכל זמן דאגידא ביה (ב) לא יהבינן ליה אחרינא ויגרשנה ויתן לה כתובה אבל אחר שכבר הפסידה כל הכתובה לא תטען דהא כיון דהמתינה ולא טענה עד שפיתתו כל כתובתה דברים ניכרים דאיערומי קא מערמא ועוד קשה משלהי נדרים (דף נא:) מההוא גופא דהוה מיהרזק בניתא הוא ואיתתא אתא מריה דביתא פרטיה גופא והוא וערק אמר רבא איתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוה מירכם משמע דאי הוה מירכם הוה אסירא ג"כ לבאורה נראה דבאומרת טמאה אני לך דאיירי דאי לאו הכי אמאי הוות מיתסרא הא אין אשה נאסרת על בעלה עד שיראו כדרך המנאפים וכיון דבאומרת טמאה אני לך למימר דעייה נתנה באחר כיון דלא מירכם ואמאי תהא נאמנת במגו דאי בעיא אמרה אני ועוד דלא נוחמא אפילו הכי כי לא מירכם שריא דאית לן למימר דעייה נתנה באחר כיון דלא מירכם ואמאי תהא נאמנת אבל אי אמרה מאיס עלי וי"ל דלעולם לא מייתי באומרת טמאה אני לך ואיתתא שריא דקאמר הייני לגבועל אם גירשה הבעל או מת אבל אי הוה מירכם הוה אסירא לגבועל כדאמרינן בפ' שני דיבמות (דף כד: ושם) הוא"ל ומבועל הדבר תנא ומפרש ר"ת דתנא מרוכל וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך אין נראה כלל להתירה מטעם דאירכוסי הוה מירכם כיון דשויא נפשה חתיכה דאיסורא וכ"ש לפי השאלתות ° דמפרש דהיכא דאיכא עדים בדבר מבועל תנא אף מן הבעל דאתי שפיר ואין להקשות משם כלל ועוד י"ל דהתם מיירי כגון שנתחלה כשאלוה שתקה ולאחר שעה אמרה דאיני טמאה ונותנת טעם על שתיקותה ועוד מקשה רבינו תם דבכל השמועה אינו מזכיר כפיית הבעל אלא כפיית האשה ונראה

אמר אמימר דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה אבל אי אמרה מאוס עלי לא כפינן לה פי' אם שאלו אותה לכה את עושה כן אינך חפצה בבעלך והיא תשיב להם בעינא ליה ואי אפשי שיגרשני וזה שאני מורדת בו כדי לצערו וליסרו במרדה זה אז אינה מפסדת כתובתה כ"א ז' דינרים בשבת ואם קפץ ונתן לה גט נותן לה כתובתה חוץ מז' דינרים בכל שבת אבל אי אמרה מאוס עלי ואיני חפץ בו בכל יתן לי גיטי איני חוששת מכתובתי לא כייפינן לה לענגה ולעבבה שתפחות כתובתה מעט מעט אלא אם רוצה הבעל נותן לה גיטא ותפסיד כתובתה מיד שהתובעת גירושין ורוצה להפסיד כתובתה צריך להתרות בה ולהודיעה שהיא מפסדת הכתובה אם תחזור הרי טוב ואם לאו נותן לה גיטא ומפסדת כל כתובתה. מר זוטרא אמר כפי' לה אע"ג דאמרה מאוס עלי אולי תחזור ותתפייס הוה עובדא ואכפיי' מר זוטרא ונפק מיני' ר"ח

אלא למאן דאמר ממלאכה חולה בת מלאכה היא אלא מתשמיש כולי עלמא לא פליגי דהויא מורדת כי פליגי ממלאכה מר סבר [א]ממלאכה לא הויא מורדת ומר סבר ממלאכה נמי הויא מורדת: גופא המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרים בשבת רבי יהודה אומר שבעה טרפעיקין [ב]רבותינו חזרו ונמנו [ג]שיהו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו ושולחין לה ב"ד הוי יודעת שאפי' כתובתיך מאה מנה הפסדת אחת לי ארוסה ונשואה אפילו נדה אפי' חולה ואפי' שומרת יבם אמר ליה ר' חייא בר יוסף לשמואל נדה בת תשמיש היא אמר ליה אינו דומה [ד]מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו אמר רמי בר חמא [ה]אין מכריזין עליה אלא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אמר רבא דיקא נמי דקתני ארבע שבתות זו אחר זו ש"מ אמר רמי בר חמא [ו]פעמים שולחין לה מבית דין אחת קודם הכרזה ואחת לאחר הכרזה דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו אמר רבא [ז]האי בורכא אמר ליה רב נחמן בר יצחק מאי בורכתיה אנא אמריתה ניהליה ומשמיה דגברא רבה אמריתה ניהליה ומנו רבי יוסי בר' חנינא ואיהו כמאן סבר כי הא דאתמר רבא אמר רב ששת [ח]הלכה נמלכין בה רב הונא בר יהודה אמר רב ששת הלכה אין נמלכין בה היכי דמיא מורדת אמר אמימר [ט]דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה [י]אבל אמרה מאיס עלי לא כייפינן לה מר זוטרא אמר כייפינן לה הוה עובדא ואכפה מר זוטרא ונפק מיניה רבי חנינא מסורא ולא היא התם סייעתא דשמיא הוה [כ]כלתיה דרב זביד אימרדא הוה תפיסא חד שירא יתיב אמימר ומר זוטרא ורב אשי ויתיב רב גמדא גבייהו יתבי וקאמרי מרדה הפסידה בלאותיה קיימין אמר להו רב גמדא משום דרב זביד גברא רבה מחניפיתו ליה והאמר רב כהנא מיבעיא בעי רבא ולא פשיט איכא דאמרי יתבי וקאמרי [ל]מרדה לא הפסידה בלאותיה קיימין אמר להו רב גמדא

משום

אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא. וא"ת למאן דאמר ממלאכה מאי אפילו דקתני ואפי' נדה ויש לומר דהוי רבותא משום דסתם נדות חולות קצת אי נמי דאינה בת מלאכה כמו שאר נשים דאינה מוזגת לו הכוס כו': **אינו** דומה מי שיש לו פת בסלו כו'. ולעיל דגמר מדיר מנדה משום דמדיר הוי טפי פת בסלו ממורד שמא ימלא פתח לנדרו תדע דבמורד מוסיפין אבל לא במדיר:

דיקא נמי דקתני ד' שבתות. דליכא למימר שמכריזין ד' שבתות בכל יום דבהדיא תני בתוספ' דפעם אחת בשבת מכריזין:

ואינהו כמאן סברוה. רש"י גריס ואיהו כמאן סבר פירוש רבא דאמר בורכא ור"ל דלרבא אין הלכה כרבותינו אלא כמתני' דפוחתין לה עד כלות כתובתה ונמלכין בה היינו נמי דפוחתין ולא תפסיד מיד אחר אחרנא שבעות ור"ת מפרש דרמי בר חמא בא להוסיף על דברי רבותינו אע"ג דלא קתני דשולחין לה אלא אחר הכרזה קאמר רמי בר חמא דה"ל היו אומרים דשולחין לה נמי קודם הכרזה דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו כלומר ממש כדבריהם דלא קתני שליחות של קודם הכרזה ופליג ארמי בר חמא אמר רבא אי בורכא אלא הלכה כרמי בר חמא דפעמים שולחין לה וגרסינן אינהו כמאן סברוה וכן כתוב בספרים ישנים ובה"ג ולא קאי אדב נחמן בר יצחק (א) ור"ל בר רב חסדא לאינהו סברי כרבי יוסי ברבי חנינא שהיה גדול הדרה מרב ששת אלא אדרמי בר חמא ורבא קאי הלכה נמלכין בה פירוש קודם הכרזה והלכה אין נמלכין בה נמי היינו קודם הכרזה אבל אחר הכרזה מודה כדתניא בהדיא בדברי רבותינו וכן משמע מתוך פי"ת דבסוף דע"ג דאמר ר"ל בר רב חסדא הלכה כדברי רבותינו הלכה כרבא דאמר משמיה דרב ששת הלכה נמלכין בה דהא רמי בר חמא דאמר פעמים שולחין לה מסייע ליה ומיהו מסקנא דשמעתין דמשהיין לה תריסר ירחי שמא אגיטא ולית לה מזוני אמורדת דהכא קאי ולא אאומרת מאיס עלי כמו שמפרש ר"ת דהא כיון שמשהיה חפצים בגירושין כמו שנפרש למה נשהא אותה אלהתגרש אלא אמורדת דהכא קאי ומצא רבינו יהודה בכתב רב שרירא שמקנו בימיו לתת גט לאשה לאלתר דלא כשמעתין דכלתיה דרב זביד וכתב נמי רבינו יהודה דרבנן סבורלי מקנו למיסקל מינה מאי דתפיסא ומייתי לה גיטא לאלתר(ד): **אבל** אמרה מאיס עלי **לא** כייפינן לה. פי' בקונטרס לא כייפינן לה לעמוד תחתיו אלא יתן גט ויוצאה בלא כתובה ° וי"מ דכופין אותו להוציא ואין נראה לר"ת דיחוס שמא עיניה נתנה באחר כי ההיא דתנן בפרק בתרא דנדרים (דף 5:) גבי שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה ויש לדחות דהתם נוטלות כתובה דוקא איכא למיחס שמא עיניה נתנה באחר אבל הכא דיוצאה בלא כתובה לא והכי נמי לא קתני לה עם אותן שכופין להוציא דהתם נותן כתובה וכן בפרק המגרש (גיטין דף פח:) דתנן גט מעושה ביד עובדי כוכבים פסול אלא תהא אשה תולה עצמה ביד עובד כוכבים ומפקעת עצמה מבעלה אין להקשות אם באומרת מאיס עלי כופין אותו להוציא א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם הא יכולה להפקיע עצמה מבעלה בטענת מאיס עלי דהא במאיס עלי אין לה כתובה ולא תפקיע עצמה להפסיד כתובתה ועוד הקשה ר"ת דברים הנזקין (שם דף מט:) אמר רב"ל כי נפקא איכי נתקנו ליה כתובה מינה ת"ש האיש אינו מוציא אלא לרצונו ואמאי אי כופין במאיס עלי להוציא א"כ נתקנו ליה כתובה מינה ומיהו יש לדחות דלא מצינו למימר מאיס עלי אלא היכא דיש רגליים לדבר שהבעל אינו מתקבל לה ובשביל אותן נשים לא רצו לתקן כתובה לאיש כיון דלא שייך לתקן ברוב נשים ויהודית דבתיהו דרבי חייא דהויא לה עבר לידה דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב:) דאמרה אמרה לי אם דאביה קיבל בה קדושין כי אוקמה לא רצתה לומר מאיס עלי ועוד לפי מה דפרישית אתי שפיר וזה נמי אין להקשות באמתני' לר' יוסי דאיכא פוחתה לה מירושה שנפלה לה תקנון אין עלי דקודם כלות הכתובה אינה טוענת ברצון מאיס עלי כי היא בטוחה שלא ירצה להמתין ולהיות מעוגן עד כלות הכתובה דכל זמן דאגידא ביה (ב) לא יהבינן ליה אחרינא ויגרשנה ויתן לה כתובה אבל אחר שכבר הפסידה כל הכתובה לא תטען דהא כיון דהמתינה ולא טענה עד שפיתתו כל כתובתה דברים ניכרים דאיערומי קא מערמא ועוד קשה משלהי נדרים (דף נא:) מההוא גופא דהוה מיהרזק בניתא הוא ואיתתא אתא מריה דביתא פרטיה גופא והוא וערק אמר רבא איתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוה מירכם משמע דאי הוה מירכם הוה אסירא ג"כ לבאורה נראה דבאומרת טמאה אני לך דאיירי דאי לאו הכי אמאי הוות מיתסרא הא אין אשה נאסרת על בעלה עד שיראו כדרך המנאפים וכיון דבאומרת טמאה אני לך למימר דעייה נתנה באחר כיון דלא מירכם ואמאי תהא נאמנת במגו דאי בעיא אמרה אני ועוד דלא נוחמא אפילו הכי כי לא מירכם שריא דאית לן למימר דעייה נתנה באחר כיון דלא מירכם ואמאי תהא נאמנת אבל אי אמרה מאיס עלי וי"ל דלעולם לא מייתי באומרת טמאה אני לך ואיתתא שריא דקאמר הייני לגבועל אם גירשה הבעל או מת אבל אי הוה מירכם הוה אסירא לגבועל כדאמרינן בפ' שני דיבמות (דף כד: ושם) הוא"ל ומבועל הדבר תנא ומפרש ר"ת דתנא מרוכל וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך אין נראה כלל להתירה מטעם דאירכוסי הוה מירכם כיון דשויא נפשה חתיכה דאיסורא וכ"ש לפי השאלתות ° דמפרש דהיכא דאיכא עדים בדבר מבועל תנא אף מן הבעל דאתי שפיר ואין להקשות משם כלל ועוד י"ל דהתם מיירי כגון שנתחלה כשאלוה שתקה ולאחר שעה אמרה דאיני טמאה ונותנת טעם על שתיקותה ועוד מקשה רבינו תם דבכל השמועה אינו מזכיר כפיית הבעל אלא כפיית האשה ונראה

אמר אמימר דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה אבל אי אמרה מאוס עלי לא כפינן לה פי' אם שאלו אותה לכה את עושה כן אינך חפצה בבעלך והיא תשיב להם בעינא ליה ואי אפשי שיגרשני וזה שאני מורדת בו כדי לצערו וליסרו במרדה זה אז אינה מפסדת כתובתה כ"א ז' דינרים בשבת ואם קפץ ונתן לה גט נותן לה כתובתה חוץ מז' דינרים בכל שבת אבל אי אמרה מאוס עלי ואיני חפץ בו בכל יתן לי גיטי איני חוששת מכתובתי לא כייפינן לה לענגה ולעבבה שתפחות כתובתה מעט מעט אלא אם רוצה הבעל נותן לה גיטא ותפסיד כתובתה מיד שהתובעת גירושין ורוצה להפסיד כתובתה צריך להתרות בה ולהודיעה שהיא מפסדת הכתובה אם תחזור הרי טוב ואם לאו נותן לה גיטא ומפסדת כל כתובתה. מר זוטרא אמר כפי' לה אע"ג דאמרה מאוס עלי אולי תחזור ותתפייס הוה עובדא ואכפיי' מר זוטרא ונפק מיני' ר"ח

ב) [תוספתא פ"ה ע"ס:], ג) [בגיטין יב: תולין פח: ומחולין פרס"ו שהוא מלשון ביר ל"ב בעניין ערך בנן ב' לגומר דבר בורות הוא ובור הוא מי שאומר דבר זה ועי' פירוש רש"י בבכורות יב: בענין אחר], ד) מוכי הרב ר' אלעזר ז"ל כתב דבמורדת האומרת בעינא ליה ומצערנא ליה דפוחתין לה ז' דינרין עד כלות כתובתה ממתני' ומפיק עלי להשמיה ר"ב מודם ואי אלא בלא כתובה וחב כדברי ר"ת ממ"ש בתוספתא וכתב כמו כן אלא פשט מ"ש ברב אלפס דלא קנסינן לה בדיה מה שהביאה עמו אלא מפסדת הכל והמהר"ם כתב כרב אלפס. מ"י, ה) [ופרשת נלק סימן קלד].

גליון הש"ס

גמ' כלתיה דרב זביד אימ"ד. בפרק"י איזו לנו יח הגר' כתן אמרית: הד"ה אבל כו'. וי"ם רבותין יבי'. עי' גיטין פד ע"א תוס' ד"ה הכא (בדיה) [בדיה]:

הגהות הב"ח

(א) הד"ה ואיהו כו' ורב נחמן בר רב חסדא כו'. נ"ב פירוש וקאמר לאיהו סבר כרב ששת וכמאן דאמר הלכה אין נמלכין בה קאמר: (ב) ד"ה אבל כו' לא יהבי ליה אחריתא:

מוסף רש"י

האי בורכא. דבר הבדוי מן הלב (שבועות יב:) אי: אינו עיקר, לשון בור (חולין פח:).

תוספות רי"ד (המשך)

ואם לא תחפוץ לחזור בה ורוצה הבעל לגרשה ולזכות בכל כתובתה נותן לה גיטא ומפסדת הכל אחת ארוסה ואחת נשואה ואפי' נדה ואפי' חולה וא' שומרת יבם פי' אחת ארוסה שאינה חפצה להנשא מפסדת מאתים זוז שיש לה מן האירוסין בתנאי ב"ד וגם שומרת יבם נמי שאינה רוצה להתייבם היא בכלל מורדת. אר"ח בר יוסף לשמואל נדה בת תשמיש היא א"ל אינו דומה מי שיש לו פת בסלו. אמר רמב"ח כשמכריזין עליה אין מכריזין עליה אלא בב"כ ובב"מ. א"ר דיקא נמי דקתני ד' שבתות זא"ז שמ': אמר רמב"ח פעמים שולחים לה מב"ד אחת קודם הכרזה ואחת לאחר הכרזה דרש ר"נ בר ר"ח הלכה כרבותינו אמר רבא הא בורכתא פי' דבר יחד הוא שאינו הגון לקונסה מיד בכל כתובתה א"ל רנב"י ומאי בורכתא אנא אמריתה ניהלי' [ומשמיה דגברא רבה אמריתה ניהליה] ומנו ר' חנינא ואיהו רבא במאי סברא כי הא דאתמר רבא אר"ש הלכה נמלכים בה פי' אין קונסים אותה בכל כתובתה אלא נמלכים בה בכל שבת אולי תתפייס אם לא תתפיס פותחין לה מכתובתה ז' דינרים יותר לא מתקנים. היכי דמי מורדת

ל) נראה דל"ל שהיא אחר משמיה מקלע נורי.

משום דרב זביד גברא רבה הוא אפכיתו ליה לדינא עילויה האמר רב כהנא מיבעיא בעי לה רבא ולא פשיט השתא דלא אתמר לא הכי ולא הכי [א]**תפסה לא מפקינן מינה לא תפסה לא יהבינן לה** [ב]**ומשהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא ובהנך תריסר ירחי שתא לית לה מזוני מבעל אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם מיתיבי** [ג]**אחת לי ארוסה ונשואה אפילו נדה אפילו חולה ואפילו שומרת יבם לא קשיא כאן שתבע הוא כאן שתבעה היא דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל** [ד]**תבע הוא נזקקין לו תבעה היא אין נזקקין לה במאי אוקימתא להא דשמואל בשתבעה היא האי כותבין אגרת מרד על ארוסה לארוסה מאי שנא ליה הא לא קשיא תני לארוסה מאי שנא שומרת יבם דלא דאמרינן לה זיל לא מפקדת אלא ארוסה נמי נימא לה זיל לא מפקדת אלא בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא** [ה]**חוטרא לידא ומרה לקבורה ה"נ שומרת יבם בבאה מחמת טענה אלא אידי ואידי שתבע הוא ולא קשיא** [ו]**כאן לחלוץ וכאן לייבם דאמר ר' פדת אמר ר' יוחנן תבע לחלוץ נזקקין לו תבע לייבם אין נזקקין לו מאי שנא לייבם דלא דאמרינן ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי לחלוץ נמי נימא ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי אלא** [ז]**דאמר כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי הכא נמי כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי אלא אידי ואידי שתבע לייבם ולא קשיא כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה דתנן** [ח]**מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה מתכוונין לשום מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשום מצוה** [ט]**אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום: עד מתי הוא פוחת וכו': מאי** [י]**טרפעיקין אמר רב ששת אסתירא וכמה אסתירא** [יא]**פלגא דזוזא תניא נמי הכי ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין שהן תשע מעין מעה וחצי לכל יום אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל מאי שנא איהו דיהבינן ליה דשבת ומאי שנא איהי דלא יהבינן לה דשבת איהי דמיפחת קא פחית לא מיחזי כשכר שבת איהו דאוסופי קא מוספא**

מיחזי

משום דרב זביד גברא רבה הוא אפכיתו ליה לדינא עילויה האמר רב כהנא מיבעיא בעי לה רבא ולא פשיט השתא דלא אתמר לא הכי ולא הכי [א]**תפסה לא מפקינן מינה לא תפסה לא יהבינן לה** [ב]**ומשהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא ובהנך תריסר ירחי שתא לית לה מזוני מבעל אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם מיתיבי** [ג]**אחת לי ארוסה ונשואה אפילו נדה אפילו חולה ואפילו שומרת יבם לא קשיא כאן שתבע הוא כאן שתבעה היא דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל** [ד]**תבע הוא נזקקין לו תבעה היא אין נזקקין לה במאי אוקימתא להא דשמואל בשתבעה היא האי כותבין אגרת מרד על ארוסה לארוסה מאי שנא ליה הא לא קשיא תני לארוסה מאי שנא שומרת יבם דלא דאמרינן לה זיל לא מפקדת אלא ארוסה נמי נימא לה זיל לא מפקדת אלא בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא** [ה]**חוטרא לידא ומרה לקבורה ה"נ שומרת יבם בבאה מחמת טענה אלא אידי ואידי שתבע הוא ולא קשיא** [ו]**כאן לחלוץ וכאן לייבם דאמר ר' פדת אמר ר' יוחנן תבע לחלוץ נזקקין לו תבע לייבם אין נזקקין לו מאי שנא לייבם דלא דאמרינן ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי לחלוץ נמי נימא ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי אלא** [ז]**דאמר כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי הכא נמי כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי אלא אידי ואידי שתבע לייבם ולא קשיא כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה דתנן** [ח]**מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה מתכוונין לשום מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשום מצוה** [ט]**אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום: עד מתי הוא פוחת וכו': מאי** [י]**טרפעיקין אמר רב ששת אסתירא וכמה אסתירא** [יא]**פלגא דזוזא תניא נמי הכי ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין שהן תשע מעין מעה וחצי לכל יום אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל מאי שנא איהו דיהבינן ליה דשבת ומאי שנא איהי דלא יהבינן לה דשבת איהי דמיפחת קא פחית לא מיחזי כשכר שבת איהו דאוסופי קא מוספא**

משום דרב וגרלה לר"ת דהכי פירושו בעינא ליה ואינה רוצה להתגרש בלא כתובה ומצערנא ליה עד שיגרשנה ויתן לה כתובה אבל אמרה מאים עלי ולא בעינא ליה לא הוא ולא כתובתו לא כייפינן לה שתחזור בה ע"י שנאמר שלא תועיל מחילה משום דהוי בטעות דתגר לערה קא אמרה הכי ומתוך כך לא יגרשנה בעלה שאינו רוצה ליתן כתובה אלא מחילה גמורה היא ומתוך כך יעלה בדעתו לגרשה מר זוטרא אמר כייפינן לה דהויא כמחילה בטעות והיינו כפיה דעל ידי כך תשאר תחת בעלה שלא ברצונה כי בעלה לא יגרשנה כיון שחייב ליתן כתובתה ואין חילוק למר זוטרא בין מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה בין אומרת מאים עלי ור"ח נמי פירש דאין כופין הבעל ליתן גט וגם בקונטר' לא פי' שיכופו הבעל ליתן גט: **משום דרב זביד גברא רבה הוא אפכיתו לדינא עילויה.** ול"ת כיון דלא פשיט המע"ה וכיון דתפסה לא מפקינן מינה וי"ל דהוה נמי שיראי טוגא דלא הוה תפיסה ובלישנא קמא קאמר משום דרב זביד גברא רבה אחנפיתו ליה משום הך שירא דהוה תפיסה ובאיכא דאמרי קאמר משום הנך שירא דלא הוה תפיסה אלא הבעל היה תפוס: **תבע** [ב]**לחלוץ נזקקין לו.** פי' בקונט' והיא אינה רוצה אלא להתיבם וכן תבע ליבם פירוש והיא אינה רוצה אלא לחלוץ ואימה דמאי קא פריך ליבם נמי כיון דאגידא ביה לא יהבי ליה איתתא אחריתא ויחלוץ לה וי"ל שאינו רוצה לחלוץ שלא יצטרך ליתן כתובה ועי"ל תבע לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם וכן תבע ליבם וכן הא דאמר כאן שתבעה היא והוא אינו רוצה לא לחלוץ ולא לייבם ואין להקשות א"כ מאי פריך שומרת יבם נמי בבאה מחמת טענה אפילו אינה באה נמי תיקשי ליה מדתנן בהחולץ (יבמות לט.) מחזיק אצל גדול ואומרים לו עליך המצוה או כנוס או פטור וקאמר בגמ' דמחזיק אצל גדול למיכפייה אלמא בתבעה היא נמי כייפינן ליה אפילו אינה באה מחמת טענה דאיכא למימר דכייפינן ליה אבל אין מזקקין לו אפילו אינה באה מחמת טענה דאיכא למימר דכייפינן ליה אבל אין מזקקין לו אפילו אינה באה מחמת טענה אלא מדלא אמרינן מאי אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם דלא אמרינן אלא דאינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם אלא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם אלא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייבם אלא א